

Gianni Solla
El lladre
de quaderns

Traducció de Pau Vidal

GIANNI SOLLA

El lladre de quaderns

Traducció de Pau Vidal

Edicions 62

Barcelona

Títol original: *Il ladro di quaderni*
© Einaudi Editore, Torino, 2023 Publicat amb acord especial amb
Gianni Solla en col·laboració amb el seu agent Alferj e Prestia i coagent
The Ella Sher Literary Agency

Aquest llibre ha estat traduït gràcies a una subvenció del Ministeri
d'Afers Exteriors i de la Cooperació Internacional italiana.

Questo libro è stato tradotto grazie a un contributo del Ministero degli
Affari Esteri e della Cooperazione Internazionale italiano.

*La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor.
La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté l'ecosistema
de qui escriu i de les nostres llibreries.*
*En comprar aquest llibre contribuïu a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement.
A Grup62 agraim que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa d'autores i autors perquè
puguin continuar desenvolupant la seva funció.*
*Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessiteu fotocopiar
o escanejar algun fragment d'aquesta obra. Podeu contactar amb CEDRO a través del web
www.conlicencia.com o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.*

Primera edició: novembre del 2024

© de la traducció: Pau Vidal Gavilán, 2024

© d'aquesta edició: Edicions 62, s. a.
Diagonal, 662-664. 08034 Barcelona
info@grup62.com
www.edicions62.cat

Fotocomposició: Grup62

DIPÒSIT LEGAL: B. 17.960-2024

ISBN: 978-84-297-8202-8

TAULA

PRIMERA PART

El porquerol	9
--------------	---

SEGONA PART

El pit pregon de l'oceà	161
-------------------------	-----

TERCERA PART

La ballarina de la peanya de llauna	241
-------------------------------------	-----

PRIMERA PART

EL PORQUEROL

Tora e Picilli (Caserta), 1942

A Tora em coneixien com el porquerol, l'únic noi d'en Tommaso Raffaele Fortunato Buonasorte àlies Furtunà, analfabet, de pulmons malaltissos, buscador de bolets, propietari de quinze porcs i afiliat al partit feixista, delegació de Caserta.

Érem gent de pagès; del bestiar i de la terra ho sabíem tot però de persones, gens ni mica. El meu pare deia que no calia anar a estudi: un porc més un altre porc fan dos porcs, un cop sabies això ja podies fer càlculs més complicats.

—Si saps com van les coses petites entendràs les grosses —deia mentre pastava farina i segó a la galleda d'alumini per peixar les bèsties, que l'esperaven neguitoses.

—Sí —responia jo, tot i que no era pas veritat perquè al poble ningú tenia més de quaranta porcs o quaranta cabres, i era impossible imaginar-se la grandesa del món només sabent que un porc més un altre porc fan dos porcs.

De cognom ens dèiem Buonasorte. Els vells que es passaven la vida als pedrissos de la plaça deien que les paraules contenen la veritat o bé tot el contrari. Tenint present la història de la meva família, començant pels meus

avis paterns, que treballaven a la pedrera de Maddaloni, morts a l'explosió del mes de desembre, i arribant fins a mi, que vaig néixer amb la cama dreta esguerrada, no costa gaire d'endevinar per quina de les dues bandes calia llegir el significat del nostre.

Els porcs els anàvem a vendre a mercat, i si no, el meu pare els sacrificava al pati de davant de la cort. Jo em sabia els pares i els germans de tots. Em podia remuntar fins a cinc anys enrere i reconstruir els dos llinatges principals dels quals descendia cada un. Tots transmetien alguna cosa als seus fills, descomptant el Negre, que semblava parit per les alzines del bosc. Una vegada vaig somiar que el tronc d'una alzina vella s'obria i gemegava com fan les vaques. El Negre era feréstec i violent, impossible de domesticar. Era l'animal més perillós del poble i el meu pare resava perquè arribés l'hora de vendre'l o de sacrificar-lo. Era l'únic que em feia por, l'únic ésser d'aquesta terra a què hauria volgut assemblejar-me.

Aquell dia el pare va arribar cap a les onze. Havia baixat al poble a buscar les medecines per a la meva germana Rosetta, que es va passar la nit estossegant. Jo la sentia des de l'altra banda de la paret, com si tingués una balma dins del pit. La mare vinga dir-li: «De seguida passa, de seguida passa», però no passava mai.

Era el segon any seguit que la Rosetta agafava bronquitis i havíem sentit dir que a Nàpols ja s'havien mort vint nens de tos ferina. La mare li va posar la figureta de la Mare de Déu de Pompeia al pit i la va fer senyar-se. El pare es va esperar deu minuts per veure si amb la intervenció de la Mare de Déu es podia estalviar els diners del

doctor Scognamiglio, i després, a les tres de la matinada, va sortir cap al poble.

—Ara et passa, Rosetta, tingueu pas por, ara ve lo metge i mos dirà lo que te tens de prendre i si ell no hi pot fer re ja veràs que la Mare de Déu sí.

El doctor Scognamiglio va apartar la marededeu que mentrestant la mare li havia posat per sota de la samarreta i li va dir que obrís la boca. Després li va tocar els ossos dels braços. Jo m'havia fixat en la mirada del doctor quan entrava a casa i era la mateixa expressió que va fer després d'examinar-li la gargamella.

Acabada la visita, va escriure el nom de la medecina en un paper i el va donar al meu pare perquè l'anés a comprar. El pare va fer un esforç per llegir-lo, ensopegant a cada lletra i quequejant. Després el va passar a la mare.

L'única que el va saber dir en veu alta, entre estossecc i estossecc, va ser la Rosetta.

—Molt bé —va dir el metge, encara que en realitat volia dir: «L'única de la família que és capaç de dir el nom d'una medecina es podria morir aquesta nit».

—No l'heu pas de llegir, només heu d'anar a ca l'apotecari i donar-l'hi —va explicar després als meus pares mentre endreçava el cordill d'escotar cors al maletí de pell.

Quan el doctor Scognamiglio va haver deixat enrere l'arbre de dos caps que havia crescut a la porta de casa, la mare i el pare van obrir el calaix per comptar els diners. Jo me'n vaig anar a dormir amb la imatge dels bitllets a la taula i sense saber si l'endemà tornaria a veure la meva germana.

—L'aigua de les bèsties què? —va ser el primer que em va preguntar el pare en tornar del poble.

—Ja els l'he canviada.

Va mirar els abeuradors.

—I tu d'això en dius aigua neta?

Era un fil d'aigua envoltat de mosques.

Vaig abaixar els ulls.

—És el primer que has de fer. Sens falta. Si es moren ells ens morim nosaltres.

Ho va dir sense aixecar la veu, però tot seguit li va ventar una coça a la galleda i va abocar el cul d'aigua que hi quedava. La taca es va escampar per terra i el torrent minúscul que es va formar va avançar cap als meus peus.

M'hauria estimat més un mastegot, per una vegada, tal com feia amb els porcs, per demostrar-me que valia tant com ells.

—Au, va, ja els n'estàs posant.

Els porcs havien notat alguna cosa i el Negre es va començar a posar nerviós. El pare em va engrapar pel coll del jersei i em va fer aixecar el cap perquè el mirés als ulls.

—Aquests porcs són més persones que tu i que jo junts. Tu torna-hi i ja cal que et calcis.

Tenia raó.

En aquell moment el Negre va agafar embranzida i amb aquell caparrot musculós de bèstia salvatge que era va escometre els taulons del seu tancat. El pare, fent una passa enrere, em va deixar anar. L'impacte va ser violent: el tauló es va doblegar i unes quantes estelles li van quedar clavades al cap. Si els porcs tinguessin la dentadura més forta, els hauríem de témer més que als llops.

—S'ha tornat boig, aquest desgraciat —va dir el pare. El Negre m'havia defensat.

El pare va agafar el rastell i s'acostà al tancat.

—Bord, malparit —va cridar, i li va començar a clavar bastonades al llom. Em feia por que el rebentés.

—Vols parar? —vaig xisclar.

El Negre va fugir cap a l'altra punta. El pare no hi entrava, al tancat, perquè el Negre et podia alçar de terra a cops de cap.

—Et mataré, tu siràs el pròxim —seguia bramant el meu pare amb aquella parla que unia els vius i els morts del nostre poble. Aquella llengua que al principi dels temps parlaven bèsties i persones.

—Ja vaig a la font —vaig dir—, no tornarà a passar, ha estat culpa meva.

Les bastonades em tocaven a mi, però havia trobat la manera de fer-me encara més mal.

El meu pare tenia aspiracions. Jo era el seu únic fill noi i estava convençut que amb la meva ajuda podria muntar la petita granja que somiava. Però el meu cos i el meu escàs interès per les activitats econòmiques quedaven lluny de les seves expectatives, i aquell noi que caminava pel poble arrossegant una cama s'havia convertit en la seva vergonya. La cama curta l'havia condemnat més a ell que no a mi. Potser per això contemplava les fotos dels quintos nous al diari en silenci.

En Furtunà tenia la seva manera d'estar callat, agafant-se la barbeta amb la mà i entretenint-se amb una cosa o altra, com si el buit l'espantés mortalment. Al poble el tenien per un bon home, però a casa les seves enrabiades ens feien por. Si no em tocava el rebre a mi volia dir que li tocava a la mare. No vaig saber mai què el va portar a creure amb tanta fermesa en el feixisme.

Per omplir els abeuradors calien en total nou galledes d'aigua, divuit meitats, trenta-sis quarts de galleda. Tenia les ratlles marcades amb osques de ganivet a l'alumini. Si l'aigua s'aturava sempre allà on havia marcat l'osca llarga, sabia exactament quantes vegades hauria d'anar a la font. Quan els abeuradors van ser mig plens, els animals s'hi van abraonar. Com més bevien més raó tenia el meu pare. L'únic que no l'hi va voler donar va ser el Negre. Era el cap i seria l'últim de beure, i mai abans que el pare hagués marxat.

—Ara escolta'm bé —em va dir—. Vindran d'aquí a pocs dies i hem d'estar alerta.

—Qui?

—Ningú te n'ha dit res?

Vaig fer que no amb el cap.

Va recollir un branquilló de terra i el va agitar en l'aire com si volgués dibuixar alguna cosa.

—No és gens bo que els duguin cap aquí.

—Qui, han de dur? —vaig insistir.

En realitat sí que n'havia sentit parlar als vells de la plaça, en veu baixa, com amb totes les coses que no es podien dir. Trobaven que no era una cosa bona i es continuaven demanant per què precisament al nostre poble. D'una manera o altra es devien ensumar que allò afectaria la vida de tothom. Deien que de Roma havien enviat una llista de noms escrita personalment per en Mussolini, però al poble no sabia llegir gairebé ningú i en Mussolini hi hauria pogut escriure qualsevol cosa. Els més ben informats deien que la llista era en un calaix del despatx del *podestà*, plegada en quatre i lacrada com tots els documents secrets.

—No els poden enviar al front però tampoc volen que

es passegin pel carrer com si res —va dir el pare—, per això els envien aquí, com si això no fos Itàlia. A la pròxima reunió ho penso dir. Si ens en fan quedar un a nosaltres l'enviaré a dormir a la cort, amb els porcs.

Les galledes plenes fins a l'osca de dalt pesaven molt. Vaig intentar que no me'n caigués gens durant el camí, malgrat que la presència del pare m'incomodava. Encara em sentia a la pell les bastonades que havia rebut el Negre.

—A la primera pífia me'ls enduc a mercat —va dir, i no vaig saber si anava pels porcs o pels jueus que aviat arribarien a Tora e Piccilli.